

EUROOPAN PARLAMENTTI

2009 - 2014

Aluekehitysvaliokunta

2009/2230(INI)

4.3.2010

MIETINTÖLUONNOS

Euroopan Unionin strategiasta Itämeren aluetta varten ja makroalueiden roolista tulevassa koheesipolitiikassa
(2009/2230(INI))

Aluekehitysvaliokunta

Esittelijä: Wojciech Michał Olejniczak

PR_INI

SISÄLTÖ

	Sivu
EUROOPAN PARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMAESITYS	3
PERUSTELUT.....	7

EUROOPAN PARLAMENTIN PÄÄTÖSLAUSELMAESITYS

Euroopan Unionin strategiasta Itämeren aluetta varten ja makroalueiden roolista tulevassa koheesiopolitiikassa (2009/2230(INI))

Euroopan parlamentti, joka

- ottaa huomioon komission tiedonannon Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle Euroopan unionin strategiasta Itämeren aluetta varten (KOM(2009)0248 sekä strategiaan liittyvän alustavan toimintasuunnitelman,
 - ottaa huomioon neuvoston 26. lokakuuta 2009 tekemät päätelmät Euroopan Unionin strategiasta Itämeren aluetta varten,
 - ottaa huomioon 16. marraskuuta 2006 antamansa päätöslauselman pohjoiseen ulottuvuuteen sisältyvästä Itämeren aluetta koskevasta strategiasta (2006/2171(INI))¹,
 - ottaa huomioon Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnot Euroopan komission tiedonannosta Euroopan Unionin strategiasta Itämeren aluetta varten (ECO/261) ja "Makroalueiden yhteistyö – Itämeri-strategian ulottaminen Euroopan muille makroalueille" (ECO/251),
 - ottaa huomioon alueiden komitean 21.–22. huhtikuuta 2009 antaman lausunnon aiheesta "Paikallis- ja alueviranomaisien rooli uudessa Itämeri-strategiassa",
 - ottaa huomioon alueiden komitean oma-aloitteisen lausunnon aiheesta "Alueiden komitean valkoinen kirja monitasoisesta hallinnosta" CdR 89/2009 fin,
 - ottaa huomioon työjärjestyksen 48 artiklan,
 - ottaa huomioon aluekehitysvaliokunnan mietinnön ja ulkoasiainvaliokunnan sekä ympäristön, kansanterveyden ja elintarvikkeiden turvallisuuden valiokunnan ja liikennevaliokunnan lausunnot (A7-0000/2010),
- A. ottaa huomioon, että Itämerestä on Euroopan unionin laajennuttua vuonna 2004 tullut käytännössä sen sisämeri, joka yhdistää, mutta joka on myös erityinen haaste, ja että Itämeren alueen valtiot ovat huomattavan riippuvaisia toisistaan ja joutuvat ratkaisemaan samanlaisia haasteita,
- B. ottaa huomioon, että Itämeren alueen strategia on tulevien makroaluestrategioiden, kuten mm. Tonavan jokialueen, Välimeren, Alppien ja Atlantin kaaren pilottiohjelma, ja että strategian onnistunut toteuttaminen näkyy heti tulevien strategioiden toteuttamistavassa,
- C. ottaa huomioon, että idea muodostaa toiminnallisia alueita, jotka keskittyvät yhteisiin tavoitteisiin ja kehitysongelmiin, voi auttaa tehostamaan Euroopan unionin aluepolitiikkaa,

¹ Hyväksytyt tekstit, P6_TA(2006)0494

- D. ottaa huomioon, että aluepolitiikan tehostamiseksi, erityisesti kun otetaan huomioon sen uudistaminen vuoden 2013 jälkeen, on vankasti tuettava ja kehitettävä kokonaisvaltaista lähestymistapaa ja luotava makroaluestrategioita, jotka ovat koko Euroopan unionin strategioita, mutta toteaa, että niiden täytäntöönpano ei saa aiheuttaa koheesipolitiikan uutta kansallistumista,
1. pitää myönteisenä, että Euroopan komissio on vahvistanut ja neuvosto tukenut Itämeren alueen strategiaa, jota parlamentti on vaatinut vuodesta 2006;
 2. pitää erityisen myönteisenä, että strategia on syntynyt, kun on laajalti kuultu jäsenvaltioiden asianomaisia sidosryhmiä, joihin kuului julkisten elinten johdon lisäksi myös akateemisia ja liike-elämän piirejä ja valtiosta riippumattomia järjestöjä; on vakuuttunut, että kuulemisprosessi ja osapuolten tulo heti alusta alkaen mukaan strategiatyöhön on tärkeä tekijä strategian onnistumisen kannalta;
 3. uskoo, että yhdenmennyyn politiikkaan perustuvat, strategiassa käyttöön otetut yhteistyön uudet puitteet mahdollistavat sen, että ympäristönsuojeluun ja Itämeren alueen kehitykseen tarkoitettuja unionin, jäsenvaltioiden ja rahoituslaitosten varoja voidaan käyttää järkipäisemmin ja tehokkaammin;
 4. painottaa, että on tehtävä arvio pohjoisen kaasuputken ja muiden vastaavien hankkeiden ympäristövaikutuksista ja varmistettava, että kaasuputkien rakentaminen ei huononna merikuljetusten olosuhteita;
 5. kiinnittää huomiota Itämeren alueen strategiseen merkitykseen uusiutuvien energialähteiden, kuten tuulienergian tai alueella olevan biomassaenergian käyttöhankkeiden kehitykselle;
 6. kiinnittää huomiota tehokkaan ja ympäristöystävällisen liikenne- ja kuljetusverkoston perustamiseen (merellä, maalla ja sisävesillä);
 7. kiinnittää huomiota talouden kehityksen ja innovatiivisuuden eroihin Itämeren alueella ja siihen, että olisi laajennettava teollistuneiden alueiden potentiaalia ja tasoitettava eriarvoisuutta pysyvän, yhteisen ja erittäin kilpailukykyisen hyvinvoinnin luomiseksi, mikä on tärkeää väestön ikääntymisen takia;
 8. kehottaa perinpohjaisesti uudistamaan ja syventämään Itämeren alueen strategian puitteissa Euroopan unionin ja Euroopan unioniin kuulumattomien naapurivaltioiden suhteita, joiden alueet kuuluvat kyseisen makroalueen rajaamiin toiminnallisiin alueisiin tai vaikuttavat niihin välittömästi;
 9. kehottaa jäsenvaltioita ja alueita käyttämään rakennerahastojen vuosina 2007–2013 käytettävissä olevia varoja strategian toteuttamisen tukemiseen mahdollisimman laajalti, mutta ymmärtää vaikeudet, joita liittyy toimintaohjelmien tarkistamiseen käynnissä olevan ohjelmakauden aikana;
 10. katsoo, että toimenpiteet, joita toteutetaan kaikissa alakohtaisissa alueellisen ulottuvuuden omaavissa politiikoissa – kuten yhteisessä maatalouspolitiikassa, kalastuspolitiikassa ja

teollisuuspolitiikassa – sekä se, että yhdistetään tietyllä alueella yhteisesti määriteltyihin tavoitteisiin kohdistetut saatavana olevat varat, ovat edellytyksenä tämän strategian onnistumiselle ja tuleviin makroaluestrategioihin liittyvien kunnianhimoisten tavoitteiden saavuttamiselle; vaatii tässä yhteydessä tarkastelemaan politiikkoja uusien haasteiden näkökulmasta ja perustamaan tarvittavat organisaatorakenteet unionin toimielimiin;

11. uskoo, että strategian alueellinen ulottuvuus auttaa kehittämään ja havainnollistamaan pohdintaa alueellisesta koheesiosta, jonka Lissabonin sopimus asettaa taloudellisen ja sosiaalisen koheesion rinnalle;
12. suhtautuu myönteisesti valtioiden ja alueiden välisen yhteistyön syventämiseen makroalueiden puitteissa ja seuraavien yhteisten toimintastrategioiden valmisteluun;
13. kiinnittää huomiota siihen, että Itämeren alueen strategia olisi nähtävä prosessina, jossa toiminnan ja yhteistyön periaatteet kehittyvät jatkuvasti ja että pääasiallinen tavoite on löytää parhaat mahdolliset menetelmät, joita voidaan käyttää tulevissa makroaluestrategioissa;
14. katsoo, että makroaluestrategian puitteissa valmisteltu alueellinen yhteistyö voi merkittävästi edistää yhdentymisprosessia, kun kansalaisyhteiskunta otetaan paremmin mukaan päätöksentekoprosessiin ja kun toteutetaan käytännön toimia; korostaa tässä yhteydessä, että makroaluestrategioissa olisi otettava huomioon kulttuuri, tiede ja matkailu;
15. korostaa, että on tärkeää jatkaa kehityksen edistämistä opetuksen, koulutuksen ja tutkimuksen alalla ja kehottaa Euroopan unionin valtioita tehostamaan niitä koskevaa yhteistyötä;
16. ottaen huomioon toissijaisuuden periaatteen ja paikallis- ja aluetason yhteistyön valtavat mahdollisuudet korostaa, että olisi perustettava tehokas, monitasoinen yhteistyörakenne;
17. on vakuuttunut siitä, että makroalueen käsite tarjoaa valtavat mahdollisuudet vastata parhaalla mahdollisella tavalla kyseisellä alueella esiintyviin haasteisiin ja ongelmiin sekä hyödyntää saatavilla olevia voimavaroja;
18. odottaa erittäin kiinnostuneena Itämeren alueen strategian toteuttamisesta saatavia ensimmäisiä tuloksia ja kokemuksia, jotka auttavat kartoittamaan makroaluestrategioiden mahdollisia rahoituslähteitä ja rahoitusmenetelmiä sekä innoittavat ja ovat esimerkkinä tuleville makroalueille;
19. pitäen silmällä tulevien makroaluestrategioiden toimintaa kiinnittää huomiota siihen, että Euroopan komission on ratkaistava riittäviä henkilöresurssejaan ja rahoitusta koskevat ongelmat;
20. kehottaa Euroopan komissiota valmistelemaan konkreettiset välineet ja laatimaan vertailun mahdollistaviin osoittimiin perustuvat arviointikriteerit, koska Itämeren alueen strategian toteuttamisesta on tehtävä puolivälin arvio;

21. kehottaa Euroopan komissiota, jäsenvaltioita ja omia jäseniään etsimään vastausta kysymykseen siitä, millaisia makroaluestrategioiden pitää olla, millä tavalla ne on ohjelmitava (erillisinä ohjelmina vai koheesiopolitiikan puitteissa), kuka ne toteuttaa ja miten ja miten ne rahoitetaan;
22. kehottaa puhemiestä välittämään tämän päätöslauselman neuvostolle ja komissiolle.

PERUSTELUT

Globalisaation, nopeiden ilmaston- ja väestörakenteen muutosten sekä voimakkaan taloudellisen kilpailun aikakautena käy yhä useammin, että ongelmat ja haasteet eivät noudata hallinnollisia tai poliittisia rajoja.

Sen tähden erityisten vastausten valmistelu näihin haasteisiin olemassa olevia poliittisia ja taloudellisia välineitä käyttäen on välttämätöntä.

Näin syntyi käsite makroalueista, toiminnallisista alueista, jotka keskittyvät yhteisiin päämääriin tai kehitysongelmiin ja joilla on tietyt yhteiset piirteet ja maantieteelliset olosuhteet.

Strategia Itämeren aluetta varten on ensimmäinen ja toistaiseksi ainoa yritys luoda tällaiselle makroalueelle kattava yhteinen kehittämisstrategia.

Euroopan komission tiedonannon² mukaan "Itämeren alue on talouden, ympäristön ja kulttuurin suhteen erittäin heterogeeninen, mutta sen mailla on runsaasti yhteisiä resursseja, ja ne ovat sängen vahvasti riippuvaisia toisistaan". Nämä keskinäiset riippuvaisuudet ja tarve puuttua vastaaviin haasteisiin ovat perustana yhteisiin toimiin ryhtymiselle Itämeren alueen strategian puitteissa.

Strategia hyväksyttiin, kun oli laajalti kuultu jäsenvaltioiden asianomaisia sidosryhmiä, joihin kuului julkisten elinten johdon lisäksi myös akateemisia ja liike-elämän piirejä ja valtiosta riippumattomia järjestöjä. Jo itse kuulemisprosessia ja osapuolten tuloa heti alusta alkaen mukaan strategiatyöhön on pidettävä menestyksenä. Työn tuloksena syntyi ehdotus uudenlaisesta yhteistyöstä Euroopan unionissa. Euroopan unionin kahdeksan jäsenvaltion sekä unionin ulkopuolisten valtioiden alueet, joissa asuu lähes sata miljoonaa ihmistä, voivat suunnitella, asettaa tärkeysjärjestykseen ja toteuttaa yhteisiä päämääriä palvelevia toimia. Ensisijaisena päämääränä on turvata ympäristön asianmukainen suojeleminen ja tasapainoinen taloudellinen ja yhteiskunnallinen kehitys.

Strategia perustuu neljään aihealueeseen, joiden tarkoituksena on käyttää tehokkaammin yhteisön ohjelmia ja kansallisia politiikkoja:

- ympäristönsuojelu,
- hyvinvoinnin parantaminen alueella,
- alueen yhteyksien ja vetovoimaisuuden parantaminen sekä
- alueen turvallisuudesta huolehtiminen.

Strategia on lisäksi jaettu 15 painopistealueeseen ja on eritelty yli 70 lippulaivahanketta.

Strategian lähtökohtana olivat alueella ennestään sekä yhteisön aloitteiden että jäsenvaltioiden välittömän yhteistyön puitteissa kehitettävät hankkeet ja aloitteet, jotka on kuitenkin kirjattu yhteistyön uusiin puitteisiin ja perustuvat toteutettavaan yhdennettyyn politiikkaan.

Näin hahmotellun strategian onnistuminen riippuu epäilemättä toimien koordinoinnista osana kaikkia alueellisesti tehokkaita politiikkoja, koska vain yhdistämällä toimia ja käytettävissä olevia, kyseisellä alueella yhteisesti hahmoteltuihin päämääriin suunnattuja toimenpiteitä saavutetaan optimaalisia tuloksia.

² Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle Euroopan unionin strategiasta Itämeren aluetta varten (KOM(2009) 248 lopullinen, 10.6.2009)

Kamppailu ilmastonmuutosten kaltaisten haasteiden kanssa tehostuu, kun otamme huomioon muut, välittömästi siihen vaikuttavat politiikat (esim. kalastuspolitiikka tai yhteinen maatalouspolitiikka).

Strategia edellyttää myös yhteistyön tiivistämistä Euroopan unioniin kuulumattomien naapurivaltioiden kanssa, joiden alueet kuuluvat kyseisen makroalueen rajaamiin toiminnallisiin alueisiin tai vaikuttavat niihin välittömästi. Esimerkiksi huolehdittaessa Itämeren vesien puhtaudesta ei voi jättää huomioimatta, että eräiden maiden joet laskevat Itämereen, vaikka maalla ei olekaan sinne suoraa yhteyttä.

Suurin haaste Itämeren alueen strategian toteuttamiselle on hyvän yhteistyörakenteen, tehokkaan koordinaation ja hallinnointijärjestelmän muodostaminen.

Euroopan komission pitäisi kuitenkin toimia toimeenpanoa kattavasti valvovana strategisena keskuksena. On silti aihetta pelätä, että Euroopan komissiolla ei ole käytössään riittävästi rahoitusvaroja eikä henkilökuntaa strategian toteuttamisen tehokasta valvontaa varten.

Vastuun itse strategian toteuttamisesta tulisi kuitenkin pysyä jäsenvaltioilla, mutta tuntuu, että uusien organisaatio- ja hallinnollisten rakenteiden muodostaminen ei ole suositeltavaa eikä edesauta strategian tehokkaampaa toimeenpanoa.

Tällainen lähestymistapa vaatii tietenkin lisäorganisointia ja laajaa instituutioiden, järjestöjen ja kumppaneiden välistä yhteistyötä eri politiikkojen puitteissa Euroopan unionin, kansallisella, alue- ja paikallistasolla, alueiden komitean³ erityisesti suositteleman monitasoisen hallinnon periaatetta noudattaen.

Tämän periaatteen mukaisesti strategian onnistuminen riippuu juuri oman tilanteensa ja mahdollisuutensa parhaiten tuntevien alueviranomaisten, valtiosta riippumattomien järjestöjen ja yhdistysten toimista.

Lisäksi on välttämätöntä esittää konkreettiset vaatimukset vertailukelpoisiin indikaattoreihin nojaaville arvioinneille, jotta yhdennetty lähestymistapa ei olisi vain tyhjä tunnuslause eikä strategia jäisi pelkästään kokoelmaksi erillisiä hankkeita, vaan toisi lisäarvoa. On tärkeätä, että vuonna 2011 ilmestyväksi suunniteltu toimeenpanoa koskeva raportti antaisi oikean kuvan strategian saavutuksista ja vaikeuksista, minkä johdosta Puolan puheenjohtajakaudella voitaisiin tehdä mahdollisia korjauksia ja parannuksia strategian vauhdittamiseksi tulevaisuudessa.

On harkittava mahdollisuuksia käyttää tulevaisuudessa strategian toteuttamisesta saatuja kokemuksia, erityisesti sitä, onko kyseessä koheesiopolitiikan toivottu kehityssuunta ja tulisiko yhteistyön Euroopan unionin sellaisilla makroalueilla kuin esim. Tonavan jokialue, Välimeren allas ja Alppien alue kehittyä tällä tavalla? Onko makroalueiden, yhteisiin tavoitteisiin tai kehitysongelmiin keskittyvistä alueista muodostettujen toiminnallisten alueiden perustaminen, joilla on yhteisiä piirteitä ja maantieteelliset olosuhteet, tehokas keino vastata tulevan koheesiopolitiikan haasteisiin?

³ Kanta alueiden komitean omasta aloitteesta "Alueiden komitean Valkoinen kirja monitasoisesta hallinnosta", CdR 89/2009 fin.